

Dönem : 3
Toplantı : 3

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 672

Eski eserler kanunu tasarısı ile Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Türkiye müzelerinden eşyayı dışarı çıkaranlara bir seneden beş seneye kadar hapis cezası verilmesi hakkında kanun teklifi ve 17 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/85, 2/428)

Eski Eserler Kanunu tasarısı (1/85)

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi
Sayı : 71 - 668/9500

1 . 12 . 1969

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 1 . 3 . 1968 tarih ve 71 - 668/1565 sayılı yazımız.

Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 29 . 11 . 1969 tarihinde kararlaştırılan «Eski Eserler Kanunu tasarısı» ile gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Süleyman Demirel
Başbakan

ESKİ ESERLER KANUNU TASARISI GEREKÇESİ

Yurdumuz eski eserler, tarihî ve tabii anıtlar, eski yerleşme merkezleri, etnografya ve folklor değerleri bakımından dünyanın sayılı zengin ülkelerinden biridir. Sahiboldüğümüz bu değerler bizi geçmişe bağlayan, tarihî ve kültürel varlığımızı idrak ettiren ve dünyaya tanıtan belgeler olduğu kadar geçmiş devirlerin tarih, sanat, siyasal, sosyal ve ekonomik hareketlerini meydana koyan belgelerdir. Diğer taraftan yurdumuz, su ve toprak altında saklı bulunan eski eser zenginlikleri bakımından da dünyanın dikkatini üzerinde tutan ülkelere biridir. Her yıl yapılan arkeolojik araştırma ve kazılarla toprak ve su altından eski devirlere ait birçok yeni ve kıymetli eserler meydana çıkarılmaktadır. Bilim âlemine ışık tutan, bilinen tarih olaylarının daha iyi ve daha geniş surette açıklamalarının yapılmasına, bilinmeyenlerin meydana çıkarılmasına, kararlıkta kalmış olanların aydınlatılmasına yardım eden bu buluntular müzelerimize nakledilmektedirler. Bu çalışmalarla bilim âlemine yardımcı bulunmak gibi önemli bir hizmet yapılmış olmakla beraber kültür hazinelerimiz durumunda olan müzelerimiz de zenginleştirilmektedir. Müzelerimiz, eski eserlerimiz, tarihî ve tabii anıtlarımız, eski yerleşme merkezlerimiz, Türkiye ve Dünya bilim müesseseleri ve adamları için zengin araştırma merkezleri olarak ne derece kıymetli ise, memleketimizde turizmin geliştirilmesi bakımından da faydalanacağımız paha biçilmez değerlerdir. Dünya'da bu türlü değerlere karşı ilgi gün geçtikçe artmakta ve müzeler eski eserler her yıl sayıları artan meraklılar tarafından ziyaret edilmektedir. Memleket sathına yayılan kültür hazinelerimiz, medeniyet eserlerimiz herkesin kolayca gidip görebileceği, tetkik edebileceği yerler ve konular haline getirildiği, müzelerimiz zenginleştirildiği modern binalara, kavuşturulduğu zaman bilim dünyasına olduğu kadar turizm dâvamıza da büyük hizmette bulunmuş olacaktır.

Ancak bu hizmetin hakkıyla görülebilmesi için bu konularla ilgili mevzuatın değiştirilmesine ve bugünün gerçeklerine uygun yeni hükümler getirilmesine ihtiyaç vardır. Çünkü, yurdumuzun toprak üstü, su ve toprak altı arkeoloji, tarih ve sanat değerleri ile ilgili ve halen yürürlükte bulunan Âsar-ı Atika Nizamnamesi 2 nci Meşrutiyetin ilânından üç yıl önce 1906 (Hicri 1322) tarihinde hazırlanmıştır. Bu nizamname, arkeoloji ve tarih bilimleri bakımından çok gelişmiş olan zamanımız icap ve ihtiyaçlarına uymamakla beraber turizm dâvasının da tamamen meçhul bulunduğu bir zamanda hazırlanmıştır. Bu bakımdan Nizamname ata yadigârı ve geçmiş medeniyetlerin en belirli belgeleri niteliğinden tarihî anıtların korunmalarını ve onarılmalarını sağlamıyacak kadar eskidir. Toprak üstünde, su ve toprak altında bulunan eserleri tahrip ve yok edenlere karşı alınacak cezaî tedbirleri müessir kılmaktan çok uzaktır. Eski eserlerin yurt dışına kaçırılmasına engel olamamaktadır. Bu gerçekler uygulamanın vermiş olduğu sonuçlarla sabittir.

Âsar-ı Atika Nizamnamesinden ayrı olarak daha sonraki tarihlerde yayımlanan kanunlarda eski eserlerimizle ilgili bâzı hükümler dağınık ve aynı zamanda ihtiyaca karşılık vermekten uzaktır. Mevzuat bakımından mevcut boşluk ve ihtiyaçlar dikkate alınarak, yurdumuzun tarihî ve tabii anıtlarının bakım, koruma, onarım ve kamulaştırma tarzları ile taşınır eski eserler, kazı ve define aranması, eski eser ticareti, koleksiyonculuk ve eski eser kaçakçılığı faaliyetlerini ve bunlarla ilgili mükâfat ve cezaî hükümleri içine alan bu tasarı hazırlanmıştır.

Sunulan Eski eserler kanun tasarısı 55 madde olup 10 bölümden ibarettir.

Bu bölümler :

- I - Genel hükümler : (Madde : 1 - 7),
- II - Taşınmaz eski eserlerin tarihi ve tabii anıtların tespit, tasnif, tescil, korunma, onarım işleri ve mülkiyeti : (Madde : 8 - 19),
- III - Taşınır eski eserler : (Madde : 20 - 24),
- IV - Eski eser ticareti : (Madde : 25 - 31),
- V - Kazılar : (Madde : 32 - 45),
- VI - Define araştırılması (Madde : 46),
- VII - İkrâmiye ve cezalar : (Madde : 47 - 52),
- VIII - Çeşitli hükümler : (Madde : 53 - 55),
- IX - Geçici maddeler : (Geçici madde : 1 - 6),
- X - Yürürlük ve yürütme hükümleri : (Madde : 54 - 55) bölümlerinde toplanmıştır.

BÖLÜM VE MADDELERİN AÇIKLANMASI

I. BÖLÜM

Bu bölümde, eski eserlerle tarihî ve tabii anıtların ve etnoğrafik eserlerin tarifleri, toprak üstünde, su ve toprak altında bulunan sahipli, sahipsiz bütün taşınır eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların, etnoğrafya değerlerinin, millî servet sayılması lâzımgeldiği, taşınır ve taşınmaz eski eserleri ve tabii anıtları bulanların ve bu çeşit eski eserlere sahibolanların veya bunları işgal edenlerin vazife ve sorumlulukları; kimin mülkiyetinde bulunursa bulunsun, taşınır ve taşınmaz eski eserlerin ve tabii anıtların korunmasını sağlamak için gereken tedbirleri almak veya aldurtmak yetkisinin Millî Eğitim Bakanlığına aid olduğu belirtilmiştir.

II. BÖLÜM

Taşınmaz eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların korunmaları, bakımları, değerlendirilmeleri için her şeyden önce memleketimizin bu çeşit zenginliklerinin kemiyet, keyfiyet bakımından tanınması ve bilinmesine ihtiyaç vardır. Bunun için bahis konusu taşınmaz eski eserlerle tarihî ve tabii anıtların tespit, tescil ve tasnif edilerek buldukları yerlerin tapu sicillerine bütün özellikleri ile kayıt ve işaret olunmaları zorunluluğu vardır.

Yukarıda arz edilen hususlar tasarının bu bölümünde 8 - 20 nci maddelerle sağlanmak istenmiştir.

Bunlardan 8 nci maddede tespit, tasnif ve tapulama işleri öngörülmüş, 9 - 11 nci maddelerle de eski eserlerle, tarihî ve tabii anıtların sınırları ve korunma alanlarının tesbiti ve bu gibi millî servetlerimizin özel kişiler eline geçmesi suretiyle ziyaa uğramalarının ve ileride Devlete kamulaştırma külfetleri yüklenmelerinin önüne geçilmesi sağlanmak istenmiştir.

Taşınmaz eski eserlerle tarihî ve tabii anıtların bâzıları, zamanla gerçek fonksiyonlarını kaybetmiş, bâzıları da tahsis maksatlarını ve mâliklerini değiştirmiştir. Bu taşınmaz eski eserlerden halen ihtiyaçlara cevap verebilenleri korunabilmekte ise de; büyük bir kısmı ya tamamen terk olunmakta veya inşa gayelerindeki hizmetlere uymayan işlere tahsis olunmak suretiyle tadil veya tahribedilmektedir. Bu keyfiyet, ya Devlete zorunlu bir kamulaştırma yükü yüklenmekte veya eserin ortadan kaybolmasına sebebi olmaktadır. Bu mahzuurları önlemek üzere tasarıya 10 ncu madde konmuştur. 11 nci madde ile taşınmaz eski eserlerin tarihî ve tabii anıtların çeşitli kurumlar tarafından Millî Eğitim Bakanlığının izni ile kullanılması imkânı temin edilmiş bulunmaktadır.

12 nci ve 13 ncu maddelerde kamu tüzel kişilerinin ve belediyelerin elinde bulunan taşınmaz eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların Millî Eğitim Bakanlığı idaresinde toplanması ve bu işle ilgili kamulaştırmalar, şehir imar plânlarının tanziminde korunması icabeden eski eserlerle, tarihî ve tabii anıtların tesbiti gibi hususlar bilimsel esaslara bağlanmıştır.

Vatandaşlardan, sahip buldukları ve bu kanun şümülüne giren taşınmaz eski eserlerin tarihî ve tabii anıtların korunmasını ve onarımını beklemek tabii bir hak olarak mütalâa edilmektedir. Ancak bir eski eseri, tarihî ve tabii bir anıtı korumak ve onarmak için maddî imkânlarla kısmen veya tamamen sahip bulunmayan bir mülk sahibine Devletin yardımıyla bulunması da lüzumlu görülmektedir. Aynı zamanda kişilerin mülkiyetinde bulunan ve sayılarının pek az olduğu anlaşılabilir bahis konusu taşınmaz eski eserlerin ve tarihî ve tabii anıtların bâzı hallerde vergiden muaf tutulmaları, korunmalarını temin bakımından, gerekli ve zarurî mütalâa edilmektedir. Tasarının 12 nci maddesi ile mülkiyeti Hazineye ait olup kullanma hakkına sahibolan kamu tüzel kişileriyle dernekleri bu haremalara katılacakları hükmünü getirmektedir.

Yukarıda arz edilen hususlar, tasarının 15 nci maddeleri ile sağlanmış bulunmaktadır.

Bir bilim ve sanat konusu olan eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların korunma ve onarım restorasyon ve rekonstrüksiyonları ile ilgili esasları vaz ve tatbikatı kontrol zarurî olduğundan, bu hususlarla ilgili olarak tasarıda 16, 17, 18 nci maddeler yer almıştır. Ayrıca 19 ncu madde ile yeni inşaat hariç eski eserlerin ve âbidelerin onarım ve restorasyon işlerini yeterli ehliyete sahip en az üç firma arasında pazarlıkla yaptırılması yetkisini getirmektedir.

III. BÖLÜM

Bu bölüm, taşınmaz eski eserlerin müzelere nakli; türlü müzelerin tesisi ve kontrolü; eski eserlerin yurt dışına çıkarılma ve yurda sokulma şekil ve şartları, roproduksiyon imali gibi hükümleri içine almaktadır. (19 - 24)

IV. BÖLÜM

Bu bölüm, eski eser ticareti ile meşgul olanların yükümlü olacakları kayıt ve şartlarla bunların kontrolü ve eski eser koleksiyonu yapanlar hakkındaki hükümleri ihtiva etmektedir.

V. BÖLÜM

Dünyanın zengin arkeolojik hazinelerine sahip bulunan memleketimizin yerleşme tarihî Taş Devrinden zamanımıza kadar türlü medeniyet devirlerine ait toprakaltı arkeolojik zenginlikleri bütün bilim âleminin ilgisini üzerine çekmektedir. Her yıl Türk Tarih Kurumu, Üniversitelerimiz, ayrıca birçok yabancı üniversite ve bilim kurumları arkeolojik kazılar yapmak için Millî Eği-

tim Bakanlığına müracaatta bulunmakta ve bunların kazılardan elde ettikleri buluntu ve belgelerle yeni tarihî gerçeklere varılmaktadır. Tarihe, medeniyete hizmet bakımından yapılan bu çeşit ilmi araştırma ve kazıların teşviki ve bu hususta gerekli iznin verilmesi, ne kadar önemli ise, bunlardan ciddî ve ilmi olmayan müracaatları esaslı bir inceleme sonucunda reddetmek de önemlidir. Ondört maddeden (Madde : 32 - 45) ibaret bulunan bu bölümde, Millî Eğitim Bakanlığının bu konu ile ilgili görev ve yetkileri tayin olunmaktadır.

Kazılar konusunda Millî Eğitim Bakanlığının yetkileri 32 nci, kazılardan çıkan eserlerin mülikiyeti ve nerelerde toplanacağı ve korunacağı 33 ncü, arazi sahiplerinin kendi mülkiyet içinde yapacakları kazı ve sondajlar için yükümlü bulunacakları hükümler 34 ncü madde ile tespit olunmaktadır.

35 - 38 nci maddeler, kazı sondaj ve araştırma izninin şekli ve başkasına devri, kazı süresi ve süre uzatımı ile ilgilidir.

Arkeolojik kazılar sırasında kişilere ait arazinin ne suretle kamulaştırılacağı 39 ncü, kazıdan çıkan eserlerin mahallen korunması için kurulacak geçici teşkilât ile bu teşkilâta dahil personelin ücretlerinin ödeme şekli 41 nci, usulüne ve kanun hükümlerine uygun olarak yapılmayan kazıların durdurulması 42 nci, kazı sırasında inşa olunan veya satın alınan kazı ile ilgili taşınmaz malların kazı sonunda Millî Eğitim Bakanlığına devdi 43 ncü madde ile öngörülmüştür.

Siyasî anlaşmazlıklara yol açacağı düşüncesiyle Türkiye'deki elçilikler ve konsolosluk mensuplarına kazı izni verilmemesi keyfiyeti de ayrı bir maddede (Madde : 45) ifade edilmiştir.

VI. BÖLÜM

Medenî Kanunumuzun 696 nci maddesi, vatandaşlara define araştırma hakkını tanımaktadır. Ancak bazı kurumlarımızın define ve eski eser aramak maksadıyla kazı yapma arasındaki farkı çok defa isabetli tayin edememeleri yüzünden arkeolojik alanlar tahribolunmaktadır. Bir taraftan eski eserlerimizi tahripten korumak, diğer taraftan da ne zaman, kimin tarafından nereye gömüldüğü bilinmeyen defineleri bularak kolayca zengin olmak emeli peşinde koşan mâsum vatandaşlarımızın çok kere bütün varlıklarını kaybedip müşkül duruma düşmelerini önlemek maksadıyla 6 nci bölüme hükümler konmuştur. Define arayıcıya tanınacak haklarla, arama işinin kontrolünü yapacak elemanların yol ve oturma gideri ve diğer hususlar hazırlanacak bir yönetmelikle tespit edilecektir.

VII. BÖLÜM

Bu bölümdeki cezai hükümler, millî servetlerimiz olan taşınır ve taşınmaz eski eserlerimizin, bilhassa kasden tahribedilmelerini önlemek gayesiyle vaz'edilmiş ve Âsar-ı Atika Nizamnamesi ile Türk Ceza Kanununda sembolik denecek kadar hafif olan cezai müeyyideler ağırlaştırılmıştır. Buna karşılık eski eser bulanlarla, bunları zamanında haber verenlere verilmesi icabeden ikramiyeler belli bir ölçüye göre tespit olunmuş ve bu konuda teşvik ve taltif edici yeni hükümler getirilmiştir.

VIII. BÖLÜM

Tasarımın VIII nci bölümünde bu tasarı ile ilgili bulunan ve daha evvel yayımlanan kanun tüzük ve yönetmeliklerin yürürlükten kaldırıldığı gösterilmektedir.

IX. BÖLÜM

IX ncü bölüm ile kanunun yayımı tarihinde eski eser koleksiyonu yapan, eski eser ticareti ile meşgul olan, sondaj, kazı ve define arama izni almış olanlar hakkında geçici hükümleri ihtiva etmektedir.

X. BÖLÜM

Kanunun yürürlüğe giriş tarihi ile kanunun kimler tarafından yürütüleceğini göstermektedir.

Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Türkiye Müzelerinden eşyayı dışarı çıkaranlara bir seneden beş seneye kadar hapis cezası verilmesi hakkında kanun teklifi (2/428)

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

Türkiye müzelerinden eşyayı dışarı çıkaranlara bir seneden 5 seneye kadar hapis cezası verilmesi hakkındaki kanun teklifimi gerekçesi ile birlikte ilişik olarak sunuyorum.

Gerekli işlemin yapılmasını emir ve müsaadelerinizi saygılarımla arz ederim.

Burdur Milletvekili
Mehmet Özbey

GEREKÇE

Son zamanlarda Türk müzelerinde eşyaların alınarak şurada burada kullanıldığı hattâ bazılarının yanarak zayi olduğu görülmüştür. Müzelik tarihî eşyaların dış ülkeler sergilerine götürüldüğü bankalar amfisinde gösterildiği ve Kültür Sarayı Tiyatrosuna verildiği ve sonradan Kültür Sarayındaki eşyaların yandığı büyük üzüntü ve esefle öğrenilmiştir.

Bundan böyle Türkiye'nin her neresinde olursa olsun müzelik bir eşya Devlet Reisi Cumhurbaşkanlığı istese dahi müzeden dışarıya çıkarılmasına asla izin verilmemelidir.

Bunda müsamahası görülenlerin işlerine son verilmelidir. Eşyaların ziyandan dolayı da mesullerinin şiddetle cezalandırılmalı ve bu lâu ba'liğe son verilmelidir.

Millet malının ziyana Türkiye'de hiçbir kimsenin hakkı yoktur. Tamamen Millet ve memleket yararına olan bu kanun teklifimin kabulünü saygıyla arz ederim.

BURDUR MİLLETVEKİLİ MEHMET ÖZBEY'İN TEKLİFİ

Türkiye müzelerinden eşyayı dışarı çıkaranlara bir seneden beş seneye kadar hapis cezası verilmesi hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — Türkiye müzelerinden hiçbir eşya her ne surette olursa olsun dışarıya çıkarılamaz. Devlet ve Hükümet başkanları istese dahi verilemez.

MADDE 2. — Eşyanın müzeden çıkarılmasına izin veren memurun işine son verilir.

MADDE 3. — Eşyanın müzeden dışarıya çıkmasına müsamahası görülen ve ziyaa uğrayan eşyalar müze mesullerini tarafından tanzim ettirilir. Ve bir seneden beş seneye kadar hapis cezası verilir.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanunu Bakanlar Kuruldu yürütür.

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi

Geçici Komisyonu

Esas No. : 1/85, 2/428

Karar No. : 2

5.3.1972

Yüksek Başkanlığa

Başkanlığınız tarafından Komisyonumuza tevdi buyurulan Eski Eserler kanun tasarısı ile Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Türkiye müzelerinden eşyayı dışarı çıkaranlara bir seneden beş seneye kadar hapis cezası verilmesi hakkında kanun teklifi, ilgili Hükümet temsilcilerinin iştirakiyle tetkik ve müzakere edildi.

Teklifte istenilen konu tasarı maddelerinde mevcudolduğu için teklif ve tasarı tevhidten görüşülmesine ve görüşülmeye esas da tasarımı ele alınmasına karar verilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki olumlu görüşmelerden sonra tasarı metninin tetkikine geçilmiştir.

Tasarının 1 ne maddesinin 12 ne satırındaki (sarnıçlar) kelimesinden sonra (kuyular) kelimesinin konulması,

15 ne satırının sonundaki (manastırlar ve) kelimelerinden sonra (bunların birkaçından oluşan bina toplulukları yani külliye ve siteler ile) ibaresinin eklenmesi,

16 ne satırındaki (parçalar) kelimesinden sonra (a taşınmaz eski eser) ibaresinin ilâvesi,

24 ne satırındaki (yazma ve tezhipli kitaplar) yerine (yazma veya tezhipli kitaplar) ibaresinin konulması,

25 ne satırındaki (yağlı ve sulu soya tablolar) ibaresinin (yağlı boya, sulu boya tablolar) şeklinde düzeltilmesini,

Maddenin 2 ne fıkrasının 3 ne satırındaki (parçalar) kelimesinden sonra (da taşınmaz) kelimelerinin eklenmesi,

Yine bu maddenin 3 ve mütaakıp fıkralarının aşağıdaki şekilde değiştirilmesi ve yeni (e), fıkralarının eklenmesi Komisyonumuzca uygun görülmüştür.

«a) Önemli tarihî olaylara sahne olan veya arkeoloji, tarihî, sanat bakımından bir önemi ve özelliği bulunan korunması ve değerlendirilmesi gerekli her çeşit taşınmaz mimarlık eserleri ve anıtsal heykelelilik eserlerine (anıt),

b) Mimarileri, üniteleri ve çevrelerine katkıları bakımından korunmaları ve değerlendirilmeleri gerekli görülen ayrı veya bir arada olan yapı gruplarına (Külliye),

c) Homojen oluşları ve bilhassa tarihî artistik, estetik, bilimsel, ekolojik, etnografik, ebedi veya efsanevi önemleri bakımından korunmaları ve değerlendirilmeleri gereken, tabiatın veya tabiatla insanların müşterek eseri olan topografik bölgelere (Sit),

d) Önemli tarihî olayların geçtiği için korunmaları gerekli yerlere (tarihî alan),

e) Antik bir yerleşmenin veya eski bir medeniyetin kalıntılarının bulunduğu yer veya su altındaki bilinen veya meydana çıkarılan yerlere (arkeolojik sit) veya (tarihî şehir harabesi) veya (özen yeri),

f) Korunması gerekli tabiat güzellik ve gariplikleri ile tabii ve jeolojik olayların meydana getirdiği güzel görünüşlere, asırlık ağaç ve koruluklara (tabii sit) veya (tabii anıt) denir ve bunlar tümü ile korunur.

Tasarının 5 ne maddesinin 2 ne satırının sonundaki (Bakanlığının) kelimesinden sonra (ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun) ibaresinin konulması uygun görülmüştür. Çünkü, taşınmaz eski eserlerin onarımları, içlerinde veya yakınlarında inşaat, tesisat sondaj ve kazı yapılması ve bunların başka maksatlarda kullanılması hakkında karar alma yetkisi 5805 sayılı Kanunla kurulmuş Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kuruluna verilmiştir.

Tasarının 6 ne maddesinin 2 ne satırının sonuna (Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun kararına uygun) ibaresinin konulması Komisyonca uygun görülmüştür.

Tasarının 7 neî maddesinin 2 neî pragrafındaki (ile Vakıflar Genel Müdürlüğü) ibaresinin kaldırılması ve pragrafın buna göre redaksiyonun yapılması, ayrıca maddeye aşağıda yazılı 3 neü pragrafın ilâvesi uygun görülmüştür.

«Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde bulunan vakıf eski eserlerin kullanılması ve onarımı, Gayrimenkul Eski Eser ve Anıtlar Yüksek Kurulunun kararı alındıktan sonra Vakıflar Genel Müdürlüğüne yapılır.»

Tasarının 8 neî maddesi izah edeceğimiz gerekçe ile yeni şekil almıştır. Şöyleki: Taşınmaz eski eserler, tarihî anıtlar, tarihî alanlarla 1 neî maddede açıklanan diğer korunması gerekli taşınmaz eski eserlerin tespit ve tasnifi için Millî Eğitim Bakanlığı, Maliye, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma bakanlıkları temsilcilerinden kurulu bir heyet vazifelendirilmiştir. Bu husus birçok sebeplerden mahzurludur.

Bir defa bu işi yapabilmek için bu konularda tahsil ve ihtisas yapmış uzmanlar lâzımdır. Bunların Millî Eğitim Bakanlığından başka bakanlıklarda bulunmaları mümkün değildir. Sonra bu iş uzun süre çalışmayı gerektirir ve dolayısıyla bu işi yapacak heyetin devamlılığı şarttır. Halbuki temsilcilerden oluşan bu kurulun devamlı olması mümkün değildir.

Sık sık üyesi değişen kurulların kararlarında da devamlılık ve tutarlık olamaz ve nihayet 5805 sayılı Kanun bu vazifeyi tamamen ilim ve ihtisas adamlarından kurulu devamlı ve geniş bir heyet olan (Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu) na vermiştir. Böyle bir kurul varken onu, vazifelerini tamamen yetkisiz, idari ve politik tesirler altında kalabilecek bir heyete bırakmak doğru olmaz. İşte bu nedenlerle madde aşağıdaki şekli almıştır.

Madde 8. — 1 neî maddede tarif edilen korunması gerekli taşınmaz eski eserler, anıtlar, külliyele, sitler, tarihî ve tabii alanlar ören yerleri Millî Eğitim Bakanlığının teşkil edeceği uzman tespit heyetleri tarafından tespit ve tasnif ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından tasdik edildikten sonra tapu kütüğündeki beyanlar hanesine (eski eserdir) kaydı yazılarak tescil ve ilân olunur.

Tasarının 9 neü maddesinde, 8 neî maddede arz ettiğimiz gerekçeye göre aşağıdaki şekilde değiştirilmesi uygun görülmüştür.

«Madde 9. — 8 neî maddeye göre tescil edilen taşınmazların korunma sahalarının tâyini ve bu sahalarda inşaat ve tesisat yapıp yapılamayacağı hakkında karar alma yetkisi Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kuruluna aittir.

Tasarının 10 neü maddesinin 7 neî satırındaki (mütalâasına) kelimesinin (kararına) olarak değiştirilmesi ve (Vakıflar Genel Müdürlüğüne) ibaresinin kaldırılması uygun görülmüştür.

Tasarının 13 neü maddesinin 3 neü satırında başlayan cümle (bu onarım ve restorasyonlara ait esaslar) diye değil, (bu hareamalara ait esaslar) diye başlaması daha uygundur. Çünkü, hem burada kasıt hareamaların düzenlenmesidir, hem de zaten eski eserlerin onarım ve restorasyon esaslarının tesbiti Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kuruluna ait bir vazifedir.

Yine bu maddenin 3 neü cümlesindeki (Millî Eğitim Bakanlığının) ibaresi yerine (Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca tespit ve Millî Eğitim Bakanlığına kontrol edilir) şeklinde değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Tasarının 15 neî maddesinin son cümlesindeki (Millî Eğitim Bakanlığı) ibaresinden sonra (Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, özel idareler ve belediyeler) ibaresinin eklenmesi uygun görülmüştür. Çünkü, bu idarelerin de eski eserlerin muhafaza ve onarımlarına katkıda bulunmaları hem lâzım olabilir, hem de bir özellik taşıır.

Yine aynı maddenin sonuna (yapılacak bu yardımın hangi şartlarda faizsiz veya az faizli uzun veya kısa vâdeli borç şeklinde olacağı Bakanlar Kurulu kararı ile tespit olunur.) Cümlesinin eklenmesi uygun görülmüştür. Çünkü, bütün Batı ülkelerindeki kanunlarda bu yardımlar bu şekillerde yapılmaktadır.

Tasarının 17 neî maddesinin ikinci satırındaki (icabederse) kelimesi yerine (Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca uygun görülürse) ibaresinin eklenmesi uygun görülmüştür. Çünkü, 5805 sayılı Kanunla bu yetki bu kurula verilmiştir.

Tasarının 18 nci maddesinin 4 ve 5 nci satırlarındaki bazı kelimeler redaksiyon bakımından değiştirilmiştir. Şöyle ki : (... kontrolü, incelenmesi, harita, plân ve rölövesinin yapılması, fotoğraflarının, kalıplarının çıkarılması için...)

Tasarının 19 ncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi Komisyonda uygun görülmüştür.

«Madde 19. — Eski eserlerin ve anıtların onarım ve restorasyon işlerini, 2490 sayılı Kanuna tabi olmadan - yeni inşaat hariç - yeterli ehliyete sahip en az üç firma arasında pazarlıkla yaptırmaya Millî Eğitim Bakanlığı yetkilidir.»

Tasarının 34 ncu maddesinin son satırındaki (hükümlerine) kelimesinden sonra (ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun iznine) ibaresinin eklenmesi uygun görülmüştür.

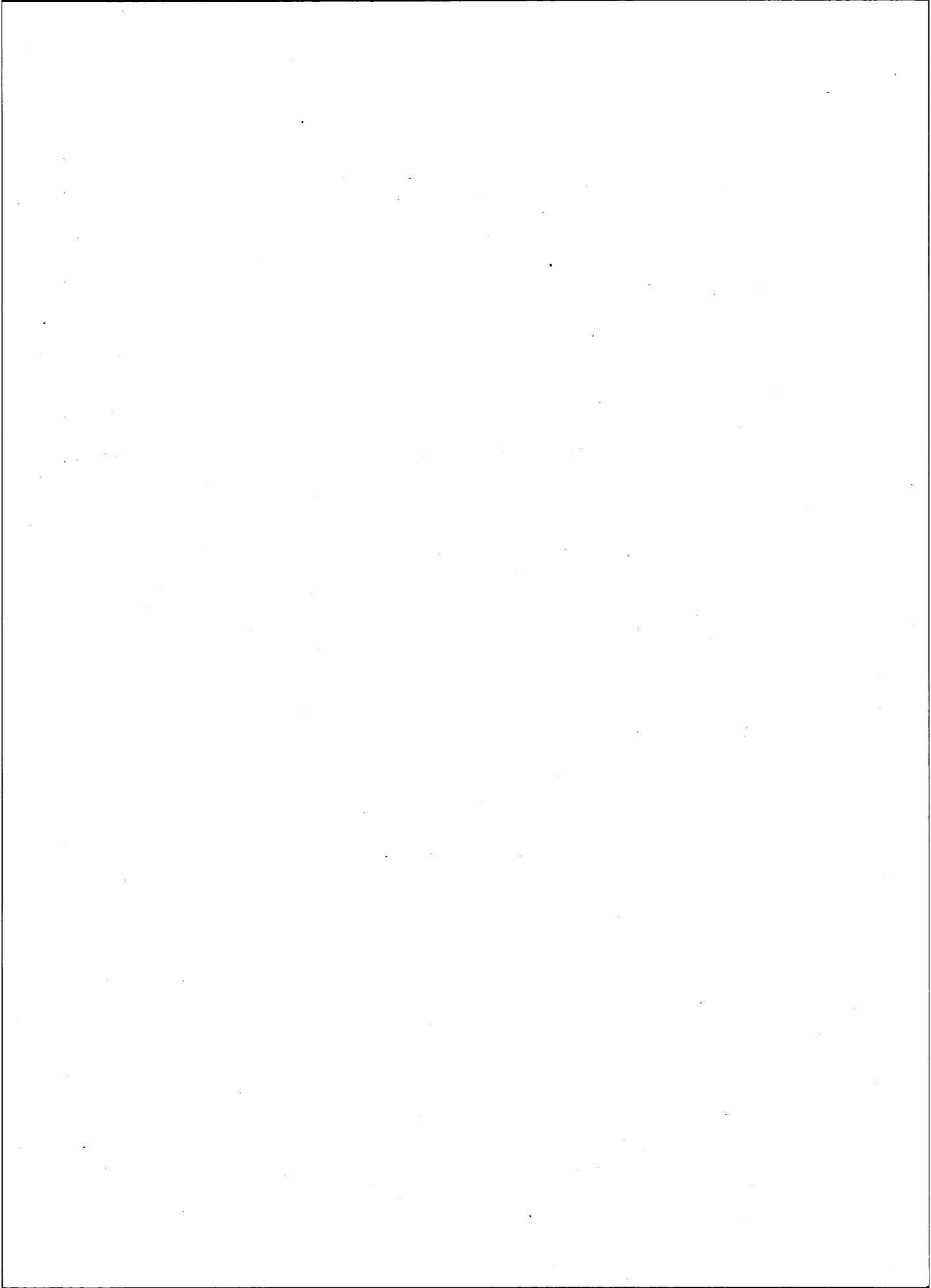
Tasarının 49 ncu maddesinin son cümlesi aşağıdaki şekli alması uygun görülmüştür.

«Suçu işleyen kişi, bu kanunun uygulanmasında görevli ise verilecek ceza bir misli artırılır.»

Tasarının diğer maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek üzere Genel Kurulun tasviplerine arz olunur.

Başkan Mardin <i>E. Kemal Aybar</i>	Bu Rapor için Sözcü Çorum <i>K. Demirer</i>	Kâtip Gaziantep <i>M. Kılıç</i>	Adryaman <i>A. Turanlı</i>
Afyon <i>H. Hamamcioğlu</i>	Diyarbakır <i>A. Ensarioğlu</i>	İzmir F. Arıncı İmzada bulunamadı	Kars <i>İ. Hakkı Alaca</i>
	Sakarya T. Boztepe İmzada bulunamadı	Tokat <i>H. Balcı</i>	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Eski eserler kanunu tasarısı

I - Genel hükümler :

MADDE 1. — Tarihten önceki devirlerle tarihî devirlerin bilime, kültüre, dine ve güzel sanatlara ilişkin olan ve korunmaları ile saklanmalarında kamu yararı bulunan, yer üstünde, yer ve su altında mevcut bütün taşınmaz, taşınır eşya ve yapılar ile her türlü belgelere eski eser denir. Bunlar tarihî mağaralar ve kaya sığınakları, yazılı ve kabartmalı kayalar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller, surlar kale ve burçlar her çeşit mimarî anıtlar, tiyatrolar, hipodromlar, stadyumlar, anfiteatrlar, agoralar, kütüphaneler, her çeşit resmî ve özel yapılar, tarihî yol kalıntıları, köprüler, mesafe taşları (mil taşları), dikili taşlar, sunaklar, tersaneler, rıhtımlar, suyolları, sarnıçlar, tarihî saraylar, köşkler, yalılar, camiler, mescitler, namazgâhlar, her çeşit hayrat, çeşme, sebil, imaret, darphane, şifahane, muvakkithane, medrese, tekke ve zâviyeler, mezarlıklar, hazireler, lâhitler, sandukalar, steller, kümbetler, hanlar, hamamlar, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar ve diğer taşınmazlarla bunlara ait parçalar, her çeşit hayvan ve bitki fosilleri, ön tarihten kalma insan iskeletleri, çakmak taşı (sleks), valkan camı (Obsidien), kemik ve madenî her çeşit aletler, çini, seramik ve kapkacaklar, heykeller, figürinler, tabletler, kesici, vurucu veya koruyucu silâhlar, putlar, (ikonlar), cam eşya, süs eşyası (hülliyyat), yüzük taşları, küpeler, iğneler, askılar, mühürler, bilezik ve benzerleri, maskeler, taçlar (diademler), deri, bez, papürüs, parşömen, maden üzerine yazılı veya tasvirli belgeler, tartı araçları, sikkeler, damgalı veya yazılı levhalar, yazma ve tezhipli kitaplar, minyatürler, sanat değerini haiz gravür, yağlı ve sulu boya tablolar, muhallefat (elique'ler), nişanlar, madalyalar, toprak, cam, ağaç, kemik ve fil dişi, sedef ve benzeri maddelerden yapılmış her çeşit eşya ile halı, kilim, kumaş ve benzerleri taşınır eski eserlerdir.

Eski anıt ve duvar kalıntıları, genellikle ne cinsten olursa olsun eski eşya ve anıt parçaları, dağınık tuğlaları, taş, cam ve ağaç kırıkları çinilerle topraktan yapılmış eşya parçaları eski eser sayılırlar;

- a) Önemli tarihî olaylara sahne olan, ve mimarî bir özelliği veya sanat değeri bulunan her çeşit taşınmaz mimarî yapıya tarihî anıt,
- b) Önemli tarihî olayların cereyan ettiği yerlere tarihî alan,
- c) Antik bir yerleşmenin yer veya su altında yahut yer üstünde meydana çıkarılan yahut da bilinen alanına tarihî şehir harabesi (ören yeri),
- d) Tabiat güzellik ve gariplikleri ile tabii ve jeolojik olayların meydana getirdiği mahallî özelliği bulunan görünümlere, asırlık ağaç ve korulara (tabii anıt) denir.

MADDE 2. — Halk sanatlarını ve halkın maddî kültürünü temsil eden malzeme ve belgelere etnoğrafya eseri denir.

Bu evsafı haiz olanlar sanat tarihini ilgilendirenler 1 nci madde gereğince eski eser sayılırlar.

MADDE 3. — Devlete ait arazi ve emlak ile, özel ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan emlak ve arazide, varlığı bilinen veyahut ilerde meydana çıkacak olan her çeşit anıtlar, bütün taşınır

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞ METNİ

I - Genel hükümler :

MADDE 1. — Tarihten önceki devirlerle tarihî devirlerin bilime, kültüre, dine ve güzel sanatlara ilişkin olan ve korunmaları ile saklanmalarında kamu yararı bulunan, yer üstünde, yer ve su altında mevcut bütün taşınmaz, taşınır eşya ve yapılar ile her türlü belgelere eski eser denir. Bunlar tarihî mağaralar ve kaya sığınakları, yazılı ve kabartmalı kayalar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropollar, surlar kale ve burçlar her çeşit mimari anıtlar, tiyatrolar, hipodromlar, stadyomlar, anfiteatrlar, agoralar, kütüphaneler, her çeşit resmî ve özel yapılar, tarihî yol kalıntıları, köprüler, mesafe taşları (mil taşları), dikili taşlar, sunaklar, tersaneler, rıhtımlar, suyolları, sarnıçlar, kuyular, tarihî saraylar, köşkler, yalılar, camiler, mescitler, namazgâhlar, her çeşit hayrat, çeşme sebil, imaret, darphane, şifahane, muvakkithane, medrese, tekke ve zaviyeler, mezarlıklar, hazireler, lâhitler, sandukalar, steller, kümbetler, hanlar, hamamlar, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar ve bunların bir kaçından oluşan bina toplulukları yani külliyeler ve siteler ile diğer taşınmazlarla bunlara ait parçalara taşınmaz eski eser, her çeşit hayvan ve bitki fosilleri, öntarihten kalma insan iskeletleri, çakmak taşı (sleks), volkan camı (Obsidien), kemik ve madenî her çeşit aletler, çini, seramik ve kapkacaklar, heykeller, figürinler, tabletler, kesici, vurucu veya koruyucu silâhlar, putlar (ikonlar), cam eşya, süs eşyası (hülli-yat), yüzük taşları, küpeler, iğneler, askılar, mühürler, bilezik ve benzerleri, maskeler, taçlar (diademler), deri, bez, papürüs, parşömen, moda üzerine yazılı veya tasvirli belgeler, tartı araçları, sikkeler, damgalı veya yazılı levhalar, yazma veya tezhipli kitaplar, minyatürler, sanat değerini haiz gravür, yağlı boya, sulu boya tablolar, muhallefat (relique'ler), nişanlar, madalyalar, toprak, cam, ağaç kemik ve fildişi, sedef ve benzeri maddelerden yapılmış her çeşit eşya ile halı, kilim, kumaş ve benzerleri taşınır eski eserlerdir.

Eski anıt ve duvar kalıntıları, genellikle ne cinsten olursa olsun eski eşya ve anıtlar parçaları da taşınmaz dağınık tuğlaları, taş, cam ve ağaç kırıkları çinilerle topraktan yapılmış eşya parçaları eski eser sayılırlar.

a) Önemli tarihî olaylara şahne olan veya arkeoloji, tarih, sanat bakımından bir önemi ve özelliği bulunan korunması ve değerlendirilmesi gerekli her çeşit taşınmaz mimarlık eserleri ve anıtsal heykelcilik eserlerine (Anıt),

b) Mimarileri, üniteleri ve çevrelerine katkıları bakımından korunmaları ve değerlendirilmeleri gerekli görülen ayrı veya bir arada olan yapı gruplarına (külliye)

c) Homojen oluşları ve bilhassa tarihî, artistik, estetik, bilimsel, ekolojik, etrografik, ebedî veya efsanevî önemleri bakımından korunmaları ve değerlendirilmeleri gereken, tabiatın veya tabiatla insanların müşterek eseri olan topoğrafikbölgelere (Sit),

a) Önemli tarihî olayların geçtiği için korunmaları gerekli yerlere (tarihî sit),

e) Antik bir yerleşmenin veya eski bir medeniyetin kalıntılarının bulunduğu yer veya su altındaki bilinen veya meydana çıkarılan yerlere (arkeolojik sit) veya (tarihî şehir harabesi) veya (ören yeri),

f) Korunması gerekli tabiat güzellik ve gariplikleri ile tabii ve jeolojik olayların meydana getirdiği güzel görünümlere, asırlık ağaç ve koruluklara (tabii sit) veya (tabii anıt) denir ve bunlar tümü ile korunur.

MADDE 2. — Tasarının ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

ve taşınmaz eski eserler Devletin malıdır. Bunların kazılarla meydana çıkarılmaları, yerlerinde korunmaları, taşınır eski eserlerin müzelerde toplanmaları bu kanun hükümlerine göre yürütülür.

MADDE 4. — Taşınır ve taşınmaz eski eserleri, yeniden bulanlar, malik oldukları veya işgal ettikleri arazinin içinde eski eser bulunduğunu bilenler veya böyle bir eserin varlığından yeni haberdar olan malik ve ziyedler, bunu en geç 10 gün içinde en yakın müzeye veya köylerde muhtarlara, bucak, ilçe ve illerde en yüksek mülkiye âmirlerine bildirmeye mecburdurlar.

Bu gibi eserler, askerî garnizonlar veya yasak bölgeler içinde bulunur veya çıkarsa keza usulî dairesinde üst komutanlara bildirilir.

Böyle bir ihbarı alan muhtarlar, mülkiye âmirleri veya komutanlar veya bu gibi eserlerin varlığından doğrudan doğruya haberdar olan ilgili makamlar, bunların korunmaları için gerekli tedbirleri almakla beraber, alınan bu ilk tedbirleri de açıklamak suretiyle keyfiyeti en geç 10 gün içinde Millî Eğitim Bakanlığına yazı ile bildirmekle yükümlüdürler. Bu ihbarı alan Millî Eğitim Bakanlığı en geç bir yıl içinde gerekli işlemi yapar.

MADDE 5. — Bu kanunun tarif ve kapsamına giren eski eserleri, tarihî ve tabii anıtları bozmak ve değiştirmek, Millî Eğitim Bakanlığının izni olmadan onarmak ve içlerinde veya emniyet sınırları dâhilinde inşaat tesisat, sondaj ve kazı yapmak, kireç ocağı ve tuğla harmanı tesis etmek, hayvancılıkta, tarımda veya her hangi bir işte kullanmak yıkılmalarından veya tahriplerinden meydana gelen maddeleri almak, bunları geçici veya devamlı olarak her hangi bir maksatla iskân veya işgal etmek kısmen veya tamamen tahribetmek, tahriplerine sebeb olabilecek hizmetlerde kullanmak ve buralarda define aramak yasaktır.

Eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların, şehir harabelerinin, tarihî alanların, iskân edilmesi, kullanılması, onarılması, içlerinde veya emniyet sınırları içinde inşaat tesisat, sondaj ve kazı yapılması şekil ve şartları bu kanun hükümlerine ve hazırlanacak yönetmeliğine göre saptanır.

MADDE 6. — Şahısların mülkiyetinde bulunan taşınmaz eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların kullanma şekli, Millî Eğitim Bakanlığının izni olmadıkça değiştirilemez. Mülk sahibi bu sebeple kamulaştırma isteginde bulunamaz. Bu gibi eski eserlerin korunması ve onarımı için Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli aynî ve nakdî yardımlar, hazırlanacak yönetmeliğine göre yapılabilir.

MADDE 7. — Her kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa olsun, eski eserlerin tarihî ve tabii anıtların korunmasını sağlamak için gereken tedbirleri almak veya aldirtmak ve bunların her türlü kontrolünü yapmak Millî Eğitim Bakanlığına aittir.

Millî Savunma Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü idare veya kontrollerinde bulunan eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların korunmasında Millî Eğitim Bakanlığı ile birlikte hareket ederler.

II - Taşınmaz eski eserlerin tarihî ve tabii anıtların tespit, tescil, korunma ve onarım işleri ve mülkiyeti :

MADDE 8. — Taşınmaz eski eserler, tarihî ve tabii anıtlar, tarihî alanlar, tarihî şehir harabeleri Millî Eğitim Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, İmar ve İskân Bakanlığı ve Turizm ve Tanıtma Bakanlıkları temsilcilerinden kurulu bir komisyonca tespit ve tasnif olunurlar. Bu tespit ve tasnif sırasında resmî daire ve kurumlara tahsis edilmiş taşınmaz eski eserler varsa, daire ve kurumun da mütalaası alınır.

(Geçici Komisyonun değiştirilme metni)

MADDE 4. — Tasarının dördüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Bu kanunun tarif ve kapsamına giren eski eserler, tarihî ve tabii anıtları bozmak ve değiştirmek, Millî Eğitim Bakanlığının ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun izni olmadan onarmak ve içlerinde veya emniyet sınırları dâhilinde inşaat, tesisat, sondaj ve kazı yapmak, kireç ocağı ve tuğla harmanı tesis etmek, hayvancılıkta, tarımda veya her hangi bir işte kullanmak yıkılmalarından veya tahriplerinden meydana gelen maddeleri almak, bunları geçici veya devamlı olarak her hangi bir maksatla iskân veya işgal etmek kısmen veya tamamen tahribetmek, tahriplerine sebeb olabilecek hizmetlerde kullanmak ve buralarda define aramak yasaktır.

Eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların, şehir harabelerinin, tarihî alanların, iskân edilmesi, kullanılması, onarılması, içlerinde veya emniyet sınırları içinde inşaat, tesisat, sondaj ve kazı yapılması şekil ve şartları bu kanun hükümlerine ve hazırlanacak yönetmeliğine göre saptanır.

MADDE 6. — Şahısların mülkiyetinde bulunan taşınmaz eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların kullanma şekli, Millî Eğitim Bakanlığının ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun izni olmadıkça değiştirilemez. Mülk sahibi bu sebeple kamulaştırma isteğinde bulunamaz. Bu gibi eski eserlerin korunması ve onarımı için Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli aynı ve nakdi yardımlar, hazırlanacak yönetmeliğine göre yapılabilir.

MADDE 7. — Her kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa olsun, eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak veya aldurtmak ve bunların her türlü kontrolünü yapmak Millî Eğitim Bakanlığına aittir.

Millî Savunma Bakanlığının idare ve kontrolünde bulunan eski eserlerin ve tarihî anıtların korunmasında, Millî Eğitim Bakanlığı ile hareket eder.

Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde bulunan vakıf eski eserlerin kullanılması ve onarımı Gayrimenkul Eski Eser ve Anıtlar Yüksek Kurulunun kararı alındıktan sonra Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılır.

II - Taşınmaz eski eserlerin, tarihî ve tabii Anıtların tespit, tescil korunma ve onarım işleri ve mülkiyeti.

MADDE 8. — 1 nci maddede tarif edilen korunması gerekli taşınmaz eski eserler, anıtlar, tülliyeler, sitler, tarihî ve tabii alanlar, ören yerleri Millî Eğitim Bakanlığının teşkil edeceği uzman tespit heyetleri tarafından tespit ve tasnif ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından tasdik edildikten sonra tapu kütüğündeki beyanlar hanesine (eski eserdir) kaydı yazılarak tescil ve ilân olunur.

Yukardaki fıkraya göre tespit ve tasnif olunan taşınmaz eski eserlerden bu kanuna göre korunmaları gerekli görülenlerin tapu kütüğündeki beyanlar hanelerine (Eski eserdir) kaydı şerh ve tescil olunur.

Taşınmaz eski eserlerin bu kanuna göre korunması gerekli görülüp görülmediğinin tespiti sırasında Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun mütalâası alınır.

MADDE 9. — Tespit, tasnif, tescil ilân edilmiş eski eserlerle tarihî ve tabii anıtların sınırlarını koruma sahalarının tayini 6785 sayılı İmar Kanununun hükümlerine göre yürütülür. Ancak bu sınırlar ve koruma sahaları içinde tesisat ve inşaat yapılabileceği hakkında karar vermek yetkisi Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun mütalâaları alınmak şartıyla Millî Eğitim Bakanlığına aittir.

MADDE 10. — Hazineye, özel idarelere, köylere, kurumlara, belediyelere, Vakıflar Genel Müdürlüğüne, İktisadî Devlet Teşekküllerine, özel kanunlarla kurulmuş ve kurulacak teşekküllere aid olup, Millî Eğitim Bakanlığınca korunmaları lüzumu tespit ve ilân olunan her çeşit eski eser, tarihî ve tabii anıtlar ile bunlara ait korunma sınırları dâhilindeki emlak ve arazi, Millî Eğitim Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun mütalâasına dayanan izni olmadıkça, tüzel ve özel kişilere satılamaz. Bu gibi sahalarda yeniden imar ve ihya hakkı tanınmaz ve tapu verilemez.

MADDE 11. — Taşınmaz eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların kamu hizmetinde kullanılmak üzere intifa haklarının Devlet idarelerine, resmî kurumlara, belediyeler, genel menfaatlere yararlı derneklere tahsisi veya bunlara kiraya verilmesi Millî Eğitim Bakanlığının iznine bağlıdır.

MADDE 12. — Vakıf eserler hariç, kamu tüzel kişilerinin (Belediyeler hariç) mülkiyetinde veya daimî intifaında bulunan taşınmaz eski eserlerden kaleler, şehir harabeleri ve her türlü tarihî harabelerle bunlara ait teferruat, tarihî ve tabii anıtlar ve bunların toplu olarak bulunduğu alanlar Hazine adına kayıtlı bulunmadıkları takdirde karşılığında hiçbir bedel ödemeksizin, Hazine adına tescil ve Millî Eğitim Bakanlığının idaresine devredilirler.

Kale ve surları, şehir harabeleri, taşınmaz eski harabelere ve bu mahiyette diğer tarihî ve tabii anıtlardan ya kısmen veya tamamen tüzel ve özel kişiler tarafından intikal etmiş veya imar, ihya hakkı yoluyla kişilerin uhdesine geçmiş olanlar, değer bedelleri üzerinden kamulaştırma veya değiştirme yoluyla Devlete intikal ettirilirlir. Bu kamulaştırma ve değiştirmelerde o arazinin üstünde veya altında bulunan ve bulunacak olan eski eserlerin, eski eser değerleri hesaba katılmaz.

Bunlardan kaynağı vakıf olan ve çeşitli sebeplerle kısmen veya tamamen tüzel ve özel kişilerin eline geçmiş bulunan taşınmaz eski eserlerle tarihî ve tabii anıtların kamulaştırılmaları, ilgisi dolayısıyla Vakıflar Genel Müdürlüğüne yapılır. Belediye sınırları dâhilinde bulunan eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların imar kanunu gereğince tespit edilecek korunma sınırları dâhilindeki taşınmazlar, değer bedelleri üzerinden belediyeler tarafından kamulaştırılmalarında bu sahalarda yerindeki eski eserlerin meydana çıkarılmasından doğacak değer farkları hesaba katılmaz.

MADDE 13. — Mülkiyeti Hazineye aid olup kullanma hakkına sahibolan kamu tüzel kişileri ve dernekler onarım ve restorasyon gibi harcamalara katılırlar. Bu onarım ve restorasyonlara ait esaslar Millî Eğitim Bakanlığınca tespit ve kontrol edilir. Şehir planlarının tanziminde ve ilgili bakanlıkça tasdikinde Millî Eğitim Bakanlığının mütalâası alınır. Evvelce tanzim ve tasdik edilmiş imar planlarının, eski eser, tarihî ve tabii anıtlar bakımından değiştirilmesi zorunlu görüldüğü takdirde Millî Eğitim Bakanlığı değişiklik teklifinde bulunabilir.

(Geçici Komisyonun değiştirme metni)

MADDE 9. — 8 nci maddeye göre teşkil edilen taşınmazların korunma sahalalarının tâyini ve bu sahalarda inşaat ve tesisat yapıp, yapılamıyacağı hakkında karar alma yetkisi Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kuruluna aittir.

MADDE 10. — Hazineye, özel idarelere, köylere, kurumlara, belediyelere, İktisadi Devlet Teşekküllerine, özel kanunlarla kurulmuş ve kurulacak teşekküllere aid olup, Millî Eğitim Bakanlığınca korunmaları lüzumu tespit ve ilân olunan her çeşit eski eser, tarihî ve tabii anıtlar ile bunlara ait korunma sınırları dâhilindeki emlak ve arazi Millî Eğitim Bakanlığı, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun kararına dayanan izni olmadıkça, tüzel ve özel kişilere satılamaz. Bu gibi sahalarda yeniden imar ve ihya hakkı tanınmaz ve tapu verilemez.

MADDE 11. — Tasarının onbirinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Tasarının onikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Mülkiyeti Hazineye aid olup kullanma hakkına sahibolan kamu tüzel kişileri ve dernekler onarım ve restorasyon gibi harcamalara katılırlar. Bu harcamalara ait esaslar Millî Eğitim Bakanlığınca tespit ve kontrol edilir. Şehir plânlarının tanziminde ve ilgili bakanlıkça tasdikinde Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca tespit ve Millî Eğitim Bakanlığınca kontrol edilir. Evvelce tanzim ve tasdik edilmiş imar plânlarının, eski eser, tarihî ve tabii anıtlar bakımından değiştirilmesi zorunlu görüldüğü takdirde Millî Eğitim Bakanlığı değişiklik teklifinde bulunabilir.

MADDE 14. — Taşınmaz eski eserler mahiyetlerine tesir edecek şekil ve surette ifraz edilemezler.

MADDE 15. — Taşınmaz eski eserlerin bu kanunun yayımından önceki malik ve zilyedleri bu eserlerin bakım ve onarımlarını bu kanuna ve Millî Eğitim Bakanlığının bakım ve onarım hususunda vereceği emir ve talimatı uygun olarak yerine getirdikleri sürece bu kanunun eski eser zilyed ve malikleri için tanıdığı muafiyet ve haklardan faydalanırlar. Bu eserler üzerindeki mülkiyet ve zilyedlik haklarının tabii icabı olarak ve bu kanun hükümlerine aykırı bulunmayan bütün yetkilerini kullanabilirler. Bakım ve onarımlarını ilgilendiren sorumluluklarını yerine getirmekte aczi sabit olan maliklerle zilyedlerin mülkleri (vakıf eserler hariç) usulüne göre kamulaştırılırlar. Millî Eğitim Bakanlığı lüzum gördüğü ahvalde bu gibi taşınmaz eski eserlerle tarihî ve tabii anıtların korunma, bakım ve onarımlarına kendi teknik eleman ve ödeneği ile yardımda bulunabilir.

MADDE 16. — Taşınmaz eski eserlerin malik ve zilyedleri (Kamu kurumu tüzel kişileri dâhil) Millî Eğitim Bakanlığının izni olmadıkça malik ve zilyedi buldukları eski eserleri hiçbir surette onarım ve tanzim bahanesiyle tadil ve tahribedemezler. Her türlü onarım, restorasyon ve rekonstrüksiyon (yeniden ihya) 5 nci maddede de yazılı şartlar dâhilinde Millî Eğitim Bakanlığı izni ve kontrolü altında yapılır.

MADDE 17. — Tüzel ve özel kişilere ait bir yapıda eski eser bulunduğu tespit ve bunun kaldırılması icabederse, gereken emniyet tedbirleri alınmak ve Millî Eğitim Bakanlığınca teşkil olunacak komisyonlarca takdir edilecek bir tazminat verilmek suretiyle bu eski eser, Millî Eğitim Bakanlığınca istenilen yere nakledilebilir. Bu tazminatın hesabında eski eserin diğeri dikkate alınmaz. Ancak yerlerinden kaldırılmaları caiz olmayanları, sahipleri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kendilerine gösterilecek şekilde korumaya mecburdurlar.

MADDE 18. — Taşınmaz eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların buldukları yeri işgal edenler veya bu eserlerin malikleri, Millî Eğitim Bakanlığınca bu işle görevlendirilmiş uzmanlarına gerektiği zaman eserin kontrolünü, incelemesini, harita, plân ve rölüvesini yapmak, fotoğraflarını almak, kalıplarını çıkarmak için izin vermeye ve kolaylık göstermeye mecburdurlar.

7 nci maddede yazılı kontrol yetkisiyle, bu maddede gösterilen iş ve görevleri yapma şekil ve şartları, konut dokunulmazlığı ve sile mahrumiyeti ile bağdaştırılabilecek esaslar dâhilinde hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

MADDE 19. — Eski eserlerin ve anıtların onarım ve restorasyon işlerini (yeni inşaat hariç) yeterli ehliyete sahip en az üç firma arasında pazarlıkla ihaleye Millî Eğitim Bakanlığı yetkilidir.

III - Taşınır eski eserler :

MADDE 20. — 4 ncü maddeye göre Millî Eğitim Bakanlığı Müzeler örgütünün emrine verilen taşınır eski eserler, usulüne uygun olarak tasnif, tescil olunarak müzelere kaldırılır. Tasnif ve tescil dışı kalanlar sahiplerine veya zilyedlerine iade olunurlar. Sahip ve zilyedleri tarafından alınmayanlar, Devletçe usulüne uygun olarak satılabilirler.

MADDE 21. — Her türlü müzelerin kurulması, yaşatılması ve geliştirilmesi Millî Eğitim Bakanlığının görevidir.

(Geçici Komisyonun değiştirilme metni)

MADDE 14. — Tasarının 14 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Taşınmaz eski eserlerin bu kanunun yayımından önceki malik ve zilyedleri bu eserlerin bakım ve onarımlarını bu kanuna Millî Eğitim Bakanlığının bakım ve onarım hususunda vereceği emir ve talimata uygun olarak yeri ne getirdikleri sürece bu kanunun eski eser zilyed ve malikleri için tanıdığı muafiyet ve haklardan faydalanırlar. Bu eserler üzerindeki mülkiyet ve zilyedlik haklarının tabii icabı olarak ve bu kanun hükümlerine aykırı bulunmayan bütün yetkilerini kullanabilirler. Bakım ve onarımlarını ilgilendiren sorumluluklarını yerine getirmekte aczi sabit olan maliklerle zilyedliklerin mülkleri (vakıf eserler hariç) usulüne göre kamulaştırılırlar. Millî Eğitim Bakanlığı, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Özel İdareler ve Belediyeler lüzum gördüğü ahvalde bu gibi taşınmaz eski eserlerle tarihî ve tabii anıtların korunma, bakım ve onarımlarını kendi teknik eleman ve ödeneği ile yardımda bulunabilir.

Yapılacak bu yardımın hangi şartlarda faizsiz veya az faizli uzun veya kısa vadeî borç şeklinde olacağı Bakanlar Kurulu kararı ile tespit olunur.

MADDE 16. — Tasarının 16 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Tüzel ve özel kişilere ait bir yapıda eski eser bulunduğu tespit ve bunun kaldırılması Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca uygun görülürse, gereken emniyet tedbirleri alınmak ve Millî Eğitim Bakanlığınca teşkil olunacak komisyonlarca takdir edilecek bir tazminat verilmek suretiyle bu eski eser, Millî Eğitim Bakanlığınca istenilen yere nakledilebilir. Bu tazminatın hesabında eski eserin değeri dikkate alınmaz. Ancak yerlerinden kaldırılmaları caiz olmayanları, sahipleri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kendilerine gösterilecek şekilde korunmaya mecburdurlar.

MADDE 18. — Taşınmaz eski eserlerin, tarihî ve tabii anıtların buldukları yeri işgal edenler veya bu eserlerin malikleri, Millî Eğitim Bakanlığınca bu işle görevlendirilmiş uzmanlarına gerektiği zaman eserin kontrolü, incelenmesi, harita plan ve rövolesinin yapılması, fotoğraflarının kalıplarının çıkarılması için izin vermeye ve kolaylık göstermeye mecburdurlar.

7 nci maddede yazılı kontrol yetkisiyle, bu maddede gösterilen iş ve görevleri yapma şekli ve şartları, konut dokunulmazlığı ve aile mahremiyeti ile bağdaştırılabilecek esaslar dâhilinde hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

MADDE 19. — Eski eserlerin ve anıtların onarım ve restorasyon işlerini, 2490 sayılı Kanuna tabi olmadan - yeni inşaat hariç - yeterli ehliyete sahip en az üç firma arasında pazarlıkla yaptırmaya Millî Eğitim Bakanlığı yetkilidir.

III - Taşınmaz eski eserler :

MADDE 20. — Tasarının 20 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 21. — Tasarının 21 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Bakanlıklar, kamu ve tüzel kişiler ile kamuya yarar dernekler, bu husustaki statüler gereğince izin almak ve kontrolleri Millî Eğitim Bakanlığına ait bulunmak şartıyla kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesini ilgilendiren işlerde, taşınır ve taşınmaz her çeşit eski eserlerden ve etnoğrafik eşyadan mürekkep koleksiyonlar meydana getirebilirler, müzeler kurabilirler.

Özel kişiler, yönetmeliğine göre her türlü eşyadan müteşekkil koleksiyonlar meydana getirebilirler. Ancak bunlar bu kanun kapsamına giren eski eserlerden müteşekkil koleksiyonculuk faaliyetlerini en geç altı ay içinde Millî Eğitim Bakanlığına bildirmek zorundadırlar. Millî Eğitim Bakanlığı bunları usulüne uygun olarak tescil eder.

MADDE 22. — Yurt içindeki eski eserlerle müze ve koleksiyonlarda bulunan eserler, değiştirme suretiyle dahi olsa, hiçbir surette yurt dışına çıkarılamaz. Türkiye'deki elçilikler ve konsolosluk mensupları dâhil olmak üzere yurt dışına çıkan, yerli ve yabancı her kişi beraberinde eski eser bulunup bulunmadığını ilgili yerlere beyan etmek zorundadırlar.

Ancak :

a) Yurt dışına I nci fıkrada yazılı eserlerin teşhir edileceği sergilere Devletin, kamu kurumu tüzel kişilerinin, resmî kurumların ve kamuya yarar derneklerin katılmasına Millî Eğitim Bakanlığının uygun mütalâası üzerine, Bakanlar Kurulu kararı ile izin verilebilir.

b) Arkeolojik kazılar sırasında elde edilen çanak, çömlek parçaları ile müzelere mal edilmesine lüzum görülmiyen ders, etüt malzemesi Millî Eğitim Bakanlığınca özel yönetmeliğine göre kurulacak ihtisas komisyonlarının uygun mütalâası alınmak suretiyle Türk ve yabancı bilim kurumlarına hediye edilebilir veya her hangi bir eski eserle değiştirilebilir.

MADDE 23. — Yurt dışından eski eser ithali serbesttir.

MADDE 24. — Öğretim, eğitim ve turizmin geliştirilmesi amacıyla taşınır eski eserlerin kopyalarını yapmak Millî Eğitim Bakanlığının iznine bağlıdır. Bu işin yürütülmesi ile ilgili esaslar, alınacak ücret miktarları bir yönetmelikle tespit olunur ve alınacak ücretler müzeler döner sermayesine gelir kaydedilir.

IV - Eski eser ticareti :

MADDE 25. — Eski eser ticaretinin konusu 20 nci madde gereğince tasnif ve tescil dışı bırakılan taşınır eski eserlerle, 2 nci maddenin 2 nci fıkrası dışında kalan etnoğrafik eserlerdir. Bunun dışında müzeliğe hiçbir eser Millî Eğitim Bakanlığının izni olmadan ticaret metaı olarak, alınıp satılamaz, yerli ve yabancılar tarafından yurt dışına çıkarılamaz.

MADDE 26. — Eski eser ticareti Millî Eğitim Bakanlığının izni ile yapılır. Eski eser ticareti yapmak isteyenlerin Millî Eğitim Bakanlığından bir ruhsatname almaları şarttır. Ruhsatnameler bir yıl için muteberdir. Süresi dolan ruhsatname'ler yenilenebilir. Millî Eğitim Bakanlığınca bu hususta hazırlanacak yönetmeliğe aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri, süresi dolmadan iptal edilebilir. Bu kanunun kapsamına giren eski eserlerden müteşekkil koleksiyon yapanlara eski eser ticareti ruhsatnamesi verilmez.

MADDE 27. — Eski eser ticareti ile meşgul olanlar, ticarethanelerindeki eski eserleri usulüne göre günü gününe basılı ve noterden tasdikli envanter defterlerine geçirmeye ve görevli memurların her arayışında bu defterleri ilgili eser ile birlikte göstermeye mecburdurlar.

Madde 28. — Bilûmum Devlet daireleri, kurumlar, belediyeler, ve vakıflar idaresi, özel idareler, tüzel ve özel kişiler satacakları eşya ve tere'eler arasında bulunan veya yapacakları müzayadelerdeki satışlara konu olan eski eserler ile koleksiyonları ilk önce Devlet müzelerine haber ver-

(Geçici Komisyonun değiştiriş metni)

MADDE 22. — Tasarının 22 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 23. — Tasarının 23 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24. — Tasarının 24 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

IV - Eski eser ticareti :

MADDE 25. — Tasarının 25 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 26. — Tasarının 26 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 27. — Tasarının 27 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 28. — Tasarının 28 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

meye ve göstermeye mecburdurlar. Bu eserleri veya müzelik eserlerden mürekkep koleksiyonları Millî Eğitim Bakanlığı, teşkil edeceği uzmanlardan mürekkep bir komisyonun takdir edeceği bedel üzerinden satınalmaya yetkilidir. Bu eserlerle Hazineye intikal etmiş olup ve müze koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümleri dairesinde bedelsiz olarak Millî Eğitim Bakanlığına devrolunurlar.

MADDE 29. — Eski eser ticareti ile meşgul olanlar ticarethanelerine giren her yeni eseri satışı çıkarmadan önce, bölgenin müze müdürlük veya memurluklarına göstermeye mecburdurlar. Bunlardan müzelere maledilmesine lüzum gösterilenler, müzelerde kurulan kıymet takdiri komisyonlarınınca müzelere satınalınurlar.

MADDE 30. — Eski eser ticaretiyle meşgul olanlar ikametgâhlarını hiçbir zaman ticarethane veya depo olarak gösteremezler. Ancak ticarethanelerinin içinde depolar tesis edebilirler.

MADDE 31. — Eski eser ticarethane ve depoları lüzum görülen ahvalde Millî Eğitim Bakanlığı müfettişleri tarafından tetkik ve mahallî müze müdürlüğü veya memurluğu tarafından her zaman kontrol edilirler.

V - Kazılar :

MADDE 32. — Bu kanunun hükümlerine tabi, taşınır ve taşınmaz eski eserleri meydana çıkartmak üzere, araştırma, sondaj ve kazı yapma hakkı sadece Millî Eğitim Bakanlığına aittir.

İlmî ve malî yeterliği Millî Eğitim Bakanlığınca takdir ve kabul olunan Türk ve yabancı heyet ve kurumlara araştırma izni, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, sondaj ve kazı yapma izni bu Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile verilir. Askerî yasak bölgelerde yapılacak araştırma, sondaj ve kazılarda Millî Savunma Bakanlığının da izninin alınması şarttır. Sondaj ve kazı ruhsatnamesi Millî Eğitim Bakanlığınca sözü geçen heyet ve kurumların göstereceği ilmî yeterliği bulunan uzmanlar adına düzenlenir. Millî Eğitim Bakanlığınca haklı görülebilecek sebep olmadıkça heyet ve kurumlar ruhsatnamedeki temsilcilerini değiştiremezler.

MADDE 33. — Millî Eğitim Bakanlığı elemanları tarafından yapılacak araştırma, sondaj ve kazılar bu Bakanlığın iznine bağlıdır. Kazılarda meydana çıkan eserler kazı yapan heyet ve kurumlar tarafından kazı sonunda Millî Eğitim Bakanlığının göstereceği Devlet müzesine naklolunur. Kazıda ve jeoloji araştırmalarında elde edilen insan ve hayvan iskeletleri ile bilûmum fosiller tabiat müzeleri ile üniversitelere veya ilgili diğer Türk bilim kurumlarına verilebilir.

MADDE 34. — Taşınmaz eski eser sahiplerinin kendi mülkleri içinde eski eser aramak maksadıyla kazı, sondaj ve araştırma yapmaları da bu kanunun 32 nci ve 33 ncü maddeleri hükümlerine tabidir.

MADDE 35. — Aynı kazı heyetine veya şahsa aynı süre içinde birden fazla yerde kazı, sondaj ve araştırma izni verilemez. Araştırma, sondaj ve kazıya izin verilmesi, araştırma, sondaj ve kazının yapılması, elde edilecek eski eserlerin muhafazası şartları bu eserler üzerine araştırma, sondaj ve kazı sahiplerine tannacak diğer haklar bir yönetmelik ile tespit olunur.

MADDE 36. — Türk ve yabancı bilim kurumlarına veya onların adına hareket eden kişilere verilen kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni Millî Eğitim Bakanlığının yazılı izni olmadıkça başkalarına devredilemez. Bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

MADDE 37. — Millî Eğitim Bakanlığınca kabul edilecek mühim bir sebep gösterilmeden ruhsatname tarihinden itibaren en çok altı ay içinde başlanılmayan araştırma, kazı ve sondajlara ait izin ve ruhsatnameler hükümsüz sayılır. Araştırma, kazı ve sondaj çalışmaları mâkul bir sebep gös-

(Geçici Komisyonun değiştirilme metni)

MADDE 29. — Tasarının 29 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 30. — Tasarının 30 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 31. — Tasarının 31 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

V - Kazılar :

MADDE 32. — Tasarının 32 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 33. — Tasarının 33 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 34. — Taşınmaz eski eser sahiplerinin kendi mülkleri içinde eski eser aramak maksadiyle kazı, sondaj ve araştırma yapmaları da bu kanunun 32 ve 33 ncü maddeleri hükümlerine ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun iznine tabidir.

MADDE 35. — Tasarının 35 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 36. — Tasarının 36 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 37. — Tasarının 37 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

terilmeksizin iki aydan fazla tatil edilemez. Bu süreyi geçirenlerin izin ve ruhsatnameleri iptal edilmiş sayılır.

MADDE 38. — Kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni bir yıl için geçerlidir. Ruhsatname ve izin süresinin sonunda kazı başkanı kazıya, sondaj araştırmaya devam edeceğini yazılı olarak bildirdiği takdirde, bu hak, her yıl müracaat şartı ile gelecek yıllarda da müracaatçı için saklı tutulur.

MADDE 39. — Kazı ve sondaj araştırma izni alanlar, kazı sondaj ve araştırmaya bölgesindeki arazi sahiplerinin zararlarını tazmin ile yükümlüdürler. Arazi sahipleri de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kurulacak bilirkişi heyetince takdir edilecek bir tazminat karşılığında kazı veya sondaj veya araştırmaya izin vermeye mecburdurlar. Bu gibi yerler, Millî Eğitim Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine bedeli kazı sahiplerince ödenmek suretiyle kamulaştırılabilir. Hazine adına tescil edilecek yerin kamulaştırma bedelinin takdirinde, genel kamulaştırma hükümlerine göre hareket edilir. Bu madde gereğince ödenecek tazminat ve kamulaştırma bedellerinin takdirinde, yerin üstünde ve altında bulunan eski eserlerin değeri dikkate alınmaz.

MADDE 40. — Millî Eğitim Bakanlığının izni ile yapılan kazı, sondaj ve araştırmalarda meydana çıkarılan eserlerin yayım hakları, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri dairesinde kazı, sondaj ve araştırmaya izin alan heyet ve kurumlar adına kazı, sondaj ve araştırmayı fiilen idare edenlere aittir. Kazı sahipleri her kazı mevsimi sonunda Millî Eğitim Bakanlığına bilimsel bir rapor vermekle yükümlüdürler. Kazının bitiminden itibaren mevsim çalışmalarına ait raporları iki yıl son raporlarını beş yıl zarfında yayınlanmayan kazı sahiplerinin, kazı ve kazıda bulunan eserler üzerindeki her türlü yayım hakları Millî Eğitim Bakanlığına geçer. Beş yıl içinde kazı son raporlarını yayımlanmamış bulunan heyet ve kişilere ikinci bir kazı ruhsatnamesi verilemez.

MADDE 41. — Kazı, sondaj ve araştırma yapılan saha ile, kazı, sondaj ve araştırmalardan çıkan eserlerin mahallen korunmasını sağlamak için o yerde geçici olarak çalıştırılacak bekçilerin ücret ve masrafları, kazı yerinin eski hale getirilmesinin gerektirdiği giderler, kazı sırasında her hangi bir zarar meydana gelirse tazmini için lüzumlu masraflar düzenlenecek yönetmeliğe göre Millî Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından ruhsat verme veya süre uzatma sırasında kazı sahiplerinden tahsil edilerek emaneten mal sandığına yatırılan paralardan ödenir.

MADDE 42. — Bu kanunda mevcut hükümlere uygun olarak yapılmayan kazı, sondaj ve araştırmalar Millî Eğitim Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine geçici olarak veya tamamen tatil edilir.

MADDE 43. — Heyet ve kurumlar adına kazı, sondaj ve araştırma yapan şahıslar tarafından kazı, sondaj ve araştırmaya başlamak için veya kazı, sondaj ve araştırmanın devamı sırasında muhtelif şekillerde satın alınan veya inşa olunan depo, lojman ve bunlar gibi tesisler kazının sonunda Millî Eğitim Bakanlığına bedelsiz olarak devrolunur. Bu tesislerin kullanış şekillerini tâyine Millî Eğitim Bakanlığı yetkilidir.

MADDE 44. — Bu kanunun 33, 35 ve 42 nci maddeleri gereğince, Türk ve yabancı heyet ve kurumlar tarafından yapılan sondaj ve kazılarda Millî Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü örgütündeki uzmanlardan bir veya birkaç temsilci bulundurulur. Bu temsilcilerin seçimi, görevi, kazıcılardan tahsil edilip millî bir bankaya emaneten yatırılacak paradan ödenecek yol masrafı, yevmiye ve gerektiğinde mahallinde ikâmetleri için zaruri giderlerin miktarı ve karşılanması şekli Maliye ve Millî Eğitim bakanlıklarınca birlikte hazırlanacak bir yönetmelikle belli edilir.

(Geçici Komisyonun değiştiriş metni)

MADDE 38. — Tasarının 38 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 39. — Tasarının 39 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 40. — Tasarının 40 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 41. — Tasarının 41 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 42. — Tasarının 42 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 43. — Tasarının 43 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 44. — Tasarının 44 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Bu madde gereğince verilecek yevmiyenin miktarı, bütçe kanunlarıyla birinci derece Devlet memuru için verilecek harcırah yevmiyesini geçemez. Ödeme süresi bakımından 6245 sayılı Harcırah Kanununun 42 nci maddesinin son fıkrası uygulanır.

MADDE 45. — Türkiye'deki elçilikler ve konsolosluklar mensuplarına kazı, sondaj ve araştırma yapma izni verilemez.

VI. - Define araştırılması :

MADDE 46. — Define aramak isteyenlere, bu kanunun 1 nci maddesinde tanımlanan taşınmaz eski eserlerle mezarlıklar dışında, Millî Eğitim Bakanlığınca arama ruhsatnamesi verilebilir. Araştırma, İçişleri, Maliye ve Millî Eğitim Bakanlığının birer temsilcisinden kurulu komisyon önünde yapılır.

Define aramak isteyenlere aynı süre içinde birden fazla yerde arama izni verilemez. Define arama izni başkalarına devredilemez, bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

Arama ruhsatının verilmesi, define arayıcıdan istenecek belgeler, aramanın yapılması, çıkan defineden arayıcıya tanınacak haklar, aramayı kontrolla görevlilerin yol ve oturma giderleri yevmiyeleri gerektiğinde mahallinde ikâmetleri için zaruri sair giderlerin tâyini ve ödeme şekilleri Maliye ve Millî Eğitim bakanlıklarınca birlikte hazırlanacak yönetmelikle belli edilir.

45 nci maddenin son fıkrası bu madde gereğince verilecek yevmiyeler hakkında uygulanır.

VII. - İkramiyeler ve cezalar :

MADDE 47. — Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde, yer üstünde su ve yer altında yeni bulunan taşınır eski eserleri 4 ncü maddede yazılı makam ve mercilere aynı maddede yazılı süreler içerisinde haber verenlere, eserin maddî ve antik kıymeti göz önünde tutularak, Millî Eğitim Bakanlığı uzmanlarınca takdir ve tespit olunacak değerinin,

- a) Eski eser, haber verenin tapulu mülkü içinde ise % 50 sine kadar,
- b) Eski eser başkasının mülkü içinde bulunmuş ise, haber verene % 25 ve mülk sahibine % 10 u kadar,
- c) Eski eser Devlete ait arazide bulunmuş ise, haber verene % 25 ine kadar ikramiye verilir.

Yeniden bulunup ta 4 ncü maddede yazılı süreler içinde haber verilmediğinden dolayı gizlenmiş sayılan eski eserleri haber verenler ile bunları yakalayan kamu görevlilerine 1905 sayılı Kanunda taşınır mallar için gösterilen oranlar dâhilinde ve özel yönetmeliğine göre kurulan komisyonca takdir edilecek ikramiye verilir.

Eski eserleri bulan, haber veren ve yakalayan kişiler, birden fazla kişiler ise bu maddede yazılı ikramiyeler bunlar arasında eşitlikle paylaşılır.

Yukarıda belirtilen tahakkuk ve tediyesine ait işlemler Maliye ve Millî Eğitim bakanlıklarınca hazırlanacak yönetmelik esasları dairesinde yapılır.

MADDE 48. — Bu kanunun 4 ncü ve 24 ncü maddelerine aykırı hareket edenler, 500 liradan 5 000 liraya kadar ağır para cezasına veya 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezasına çarptırılırlar.

Suç işleyenler kamu hizmetinde görevli ise cezaları bir misli artırılır. Suç mükerrer işlendiği takdirde para ve hapis cezaları birlikte verilir.

MADDE 49. — Bu kanunun 5 nci maddesine aykırı hareket edenler 1 yıldan 5 yıla kadar hapis ve 2 500 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler. Suçu işleyenler kamu hizmetinde iseler cezaları bir misli artırılır.

(Geçici Komisyonun değiştiriş metni)

MADDE 45. — Tasarının 45 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 46. — Tasarının 46 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

VII - İkramiyeler ve cezalar :

MADDE 47. — Tasarının 47 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 48. — Tasarının 48 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 49. — Bu kanunun 5 nci maddesine aykırı hareket edenler 1 yıldan 5 yıla kadar hapis ve 2 500 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler. Suçu işleyen kişi, bu kanunun uygulanmasında görevli ise ceza bir misli artırılır.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 50. — Bu Kanunun 21, 22, 25, 26, 27, 28 ve 29 ncu maddelerine aykırı hareket edenler 1 yıldan 5 yıla kadar hapis ve 1 000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler. Bunlardan kamu hizmetinde görevli olanların cezaları bir misli artırılır.

MADDE 51. — Ruhsatsız sondaj ve kazı yapanlara 1 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası verilir, bunların buldukları eski eserler ellerinden alınır. Devlete verdikleri zarar ve ziyan tazmin ettirilir. Bunlar ayrıca 1 000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler. Bunlardan kamu hizmetinde görevli olanların cezaları bir misli artırılır.

MADDE 52. — İzinsiz define araştıranlar 1 yıldan 5 yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilirler. Buldukları eski eserler ellerinden alınır. Devlete verdikleri zarar ve ziyan tazmin ettirilir. Bunlar ayrıca 1 000 liradan 10 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler. Bunlardan kamu hizmetinde görevli olanların cezaları bir misli artırılır.

VIII - Çeşitli hükümler :

MADDE 53. — Aşağıda tarih ve sayıları yazılı kanun ve nizamnamelerle bu kanuna aykırı bütün hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.

1. 10 Nisan 1322 tarihli **Âsari Atika Nizamnamesi**,
2. 17 Temmuz 1328 tarihli **Muhafaza-i Âbidat Nizamnamesi**,
3. 13 Mart 1330 tarihli **Esvar ve Kla-i Âtikadan belediyelere, vilâyete terk olunacak yerler hakkındaki Kanun**.

IX - Geçici hükümler :

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde eski eser koleksiyonu yapan kimseler, koleksiyonlarına dâhil eski eserlerin bu kanunun 2 nci maddesinin 2 nci fıkrasında yazılı nadir eşyanın bir envanterini çıkararak en yakın müze idaresine vermeye mecburdurlar. Bu yükümlülüğü yerine getirmiyenler hakkında, bu kanunun 48 nci maddesi hükmü uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten önce eski eser ticareti ruhsatnamesi almış olanlar, bir ay içinde mevcut eski eserlerin envanterlerini Milli Eğitim Bakanlığına vermeye ve ruhsatnamelerini bu kanun hükümlerine göre yenilemeye ve altı ay içinde depolarını bu kanun hükümlerine uydurmaya mecburdurlar. Bu yükümlülüğü yerine getirmiyenler hakkında bu kanunun 50 nci maddesi hükmü uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ruhsatname veya izin almadan araştırma, sondaj ve kazı yapmaya başlamış olanlar, bir ay içinde Milli Eğitim Bakanlığına müracaatla bu kanun hükümlerine göre izin ve ruhsat almaya mecburdurlar. Almayanlar hakkında bu kanunun cezaya ilişkin hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanun yürürlüğe girmeden evvel sondaj ve kazı için ruhsatname almış olanlar altı ay içinde ruhsatnamelerini bu kanun hükümlerine göre yenilemek mecburiyetindedirler.

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce define araştırma ruhsatnamesi almış olanlardan halen aramaya başlamamış olanların ruhsatnameleri iptal edilmiştir. Bunlardan aramaya başlamış olanların hakları iki ay için saklıdır.

(Geçici Komisyonun değiştiriş metni)

MADDE 50. — Tasarının 50 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 51. — Tasarının 51 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 52. — Tasarının 52 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

VIII - Çeşitli hükümler :

MADDE 53. — Tasarının 53 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

IX - Geçici hükümler :

GEÇİCİ MADDE 1. — Tasarının geçici madde 1 aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Tasarının geçici madde 2 aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 3. — Tasarının geçici madde 3 aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Tasarının geçici madde 4 aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 5. — Tasarının geçici madde 5 aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

X - Yürürlük ve yürütme hükümleri :

MADDE 54. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 55. — Bu kanunun hükümlerine Bakanlar Kurulu yürütür.

29 . 11 . 1969

Başbakan <i>S. Demirel</i>	Devlet Bakanı <i>R. Sezgin</i>	Devlet Bakanı <i>H. Atabeyli</i>	Devlet Bakanı <i>T. Bilgin</i>
Devlet Bakanı <i>G. Titrek</i>	Adalet Bakanı <i>Y. Z. Önder</i>	Millî Savunma Bakanı <i>A. Topaloğlu</i>	İçişleri Bakanı <i>H. Menteşeoğlu</i>
Dışişleri Bakanı <i>İ. S. Çağlayangil</i>	Maliye Bakanı <i>M. Erez</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>O. Oğuz</i>	Bayındırlık Bakanı <i>T. Güles</i>
Ticaret Bakanı <i>A. Dallı</i>	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı <i>V. A. Özkan</i>	Güm. ve Tekel Bakanı <i>A. İ. Birincioglu</i>	Tarım Bakanı <i>İ. Ertem</i>
Ulaştırma Bakanı <i>N. Menteşe</i>	Çalışma Bakanı <i>S. Öztürk</i>	Sanayi Bakanı <i>S. Kılıç</i>	En. ve Ta. Kay. Bakanı <i>S. O. Avcı</i>
Turizm ve Ta. Bakanı <i>N. Cevheri</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>H. Nakıboğlu</i>	Köy İşleri Bakanı <i>T. Kapanlı</i>	Orman Bakanı <i>H. Özalp</i>
Gençlik ve Spor Bakanı <i>İ. Sezgin</i>			

(Geçici Komisyonun değiştiriş metni)

MADDE 54. — Tasarının 54 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 55. — Tasarının 55 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

